

POSTANOWIENIE

Dnia 27 sierpnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Gudowska

w sprawie z wniosku M. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w W.
z udziałem zainteresowanego K. P. działającego pod firmą "D. [...]" z siedzibą w K.
o ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 27 sierpnia 2013 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 8 stycznia 2013 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 stycznia 2013 r. Sąd Apelacyjny, Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] oddalił apelację M. K. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 23 kwietnia 2012 r., którym oddalono jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w W. z dnia 14 marca 2011 r., odmawiającej objęcia odwołującej się ubezpieczeniem społecznym z tytułu pracy nakładczej w okresie od dnia 1 września 2006 r. do dnia 28 lutego 2009 r. Sądy *meriti* ustaliły, że z tytułu pracy nakładczej skarżąca osiągała przychód w kwocie znacznie niższej niż połowa minimalnego wynagrodzenia i ta kwota stanowiła podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. W ocenie prawnej stwierdziły, że umowa o pracę nakładczą była umową pozorną niewywołującą skutku zbiegu ubezpieczeń z tytułu tej pracy i prowadzenia pozarolniczej działalności.

Skarga kasacyjna ubezpieczonej, którą objęto wyrok Sądu drugiej instancji w całości, zawierała wniosek o jego uchylenie i wydanie orzeczenia co do istoty sprawy albo o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu. Została oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego tj. przepisów art. 83 § 1 k.c., § 3 w związku z § 14 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1975 r. w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą (Dz. U. z 1976 r. nr 3, poz. 19 ze zm.), art. 9 ust. 2, art. 6 ust. 1 pkt 2, art. 13 ust. 2 i art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2009 r., nr 205, poz. 1585 ze zm.) oraz art. 41 Karty Praw Podstawowych UE, a także przepisów postępowania – art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniono występowaniem w sprawie istotnych zagadnień prawnych, którymi wprowadzie Sąd Najwyższy już się zajmował, lecz „w kontekście umowy o pracę nakładczą nadal budzą poważne trudności interpretacyjne, a także wywołują odmienne oceny w orzecznictwie i doktrynie”. Chodziło w szczególności o to, czy zgodnie z § 3 rozporządzenia w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą warunkiem ważności umowy o pracę nakładczą jest faktyczne uzyskiwanie przez wykonawcę na jej podstawie wynagrodzenia w wysokości co najmniej 50% minimalnego wynagrodzenia; czy niskie wynagrodzenie i niewielka ilość faktycznie wykonywanej pracy uzasadniają uznanie, że umowa o pracę nakładczą została zwarta dla pozoru i w rezultacie stwierdzenie jej nieważności na podstawie art. 83 k.c. lub stwierdzenie jej nieważności na podstawie art. 58 § 1 k.c. albo na podstawie art. 58 § 2 k.c. oraz czy w okresie przed 1 marca 2009 r. w przypadku zaistnienia zbiegu tytułu do ubezpieczeń społecznych z pozarolniczej działalności gospodarczej z tytułem związanym z wykonywaniem umowy o pracę nakładczą, zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, ubezpieczony mógł wybrać podleganie ubezpieczeniu z tytułu pracy nakładczej tylko w przypadku, gdy z tytułu pracy nakładczej osiągał faktycznie co najmniej 50% minimalnego wynagrodzenia?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Przedstawione przez skarżącego zagadnienie prawne nie jest istotne, było bowiem przedmiotem licznych rozstrzygnięć Sądu Najwyższego, w których przepisy art. 83 § 1 k.c. oraz art. 58 § 1 k.c. w związku z § 3 ust. 1 Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie uprawnień osób wykonujących pracę nakładczą wykładane były jednolicie. O tym, że nie budzą wątpliwości w orzecznictwie sądów powszechnych świadczą wyroki wydane w sprawie objętej skargą. Wydane zostały z uwzględnieniem dokonanej przez Sąd Najwyższy wykładni w przedmiocie stosowania przepisów prawa pracy do osób wykonujących pracę nakładczą jedynie zakresie określonym w przepisach szczególnych, odnosząc tę zasadę także do uprawnień w zakresie ubezpieczenia społecznego (por. art. 303 § 1 k.p. oraz wyrok Trybunału Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 lutego 1961 r., II TR 1920/60 z glosą W. Szuberta, Państwo i Prawo 1962 nr 3, s. 543, uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 1991 r., III PZP 17/90, OSP 1991, Nr 10, poz. 250 oraz uchwały Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 1965 r., III PO 31/65, OSPiKA 1966 nr 4, poz. 82, z dnia 8 grudnia 1975 r., III PZP 15/75, OSNCP 1976 nr 5, poz. 108 i z dnia 17 lipca 1991 r., II UZP 9/91, OSNCAP 1992 nr 2, poz. 32, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2011 r., I UK 233/11, niepublikowane). W związku z tym umowa o pracę nakładczą, traktowana wyłącznie jako umowa prawa cywilnego (umowa o dzieło lub świadczenie usług), staje się tytułem ubezpieczenia społecznego tylko w pewnych warunkach, tj. wtedy, gdy sposób wykonywania tej umowy pozwala na traktowanie wykonawcy jak pracownika.

Warunki zrównania uprawnień wykonawców pracy nakładczej z pracownikami zostały uregulowane na podstawie delegacji zawartej w art. 303 k.p. w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1975 r., według którego strony mają określić taką jej minimalną miesięczną ilość pracy, która pozwala na zyskiwanie wynagrodzenia w wysokości określonej co do swej dolnej granicy. O

pracowniczym, a jednocześnie ubezpieczeniowym, statusie wykonawcy umowy o pracę nakładczą decyduje nie tylko określenie, lecz także wykonywanie miesięcznej ilości pracy określonej w umowie, przy czym określenie i uzyskiwanie minimum jest konieczne (konstrukcyjne) dla możliwości potraktowania umowy o pracę nakładczą na równi ze stosunkiem pracy.

Sąd Najwyższy wyjaśnił, że nie treść, lecz sposób wykonywania umowy decyduje o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2000 r., I PKN 594/99, OSNAPiUS 2001/21, poz. 637, z dnia 4 października 2007 r., I UK 116/07, OSNP 2008/23-24, poz. 355, z dnia 3 czerwca 2008 r., I PK 311/07, OSNP 2009/19-20, poz. 258). W związku z tym w wyroku z dnia 9 stycznia 2008 r., III UK 75/07 (OSNP 2009 Nr 3-4, poz. 53) uznał, że umowa o pracę nakładczą, na podstawie której strony nie realizowały konstrukcyjnych cech (elementów) tego zobowiązania dotyczących rozmiaru wykonywanej pracy w ilości gwarantującej wynagrodzenie w wysokości co najmniej połowy minimalnego wynagrodzenia za pracę nie stanowi tytułu podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym (art. 6 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 9 ust. 2 *in fine* ustawy systemowej). Pogląd ten został powtórzony w kolejnych wyrokach Sądu Najwyższego: z dnia 9 stycznia 2008 r., III UK 73/07, III UK 74/07, III UK 75/07, III UK 76/07, III UK 77/07; z 17 kwietnia 2009 r., I UK 314/08 (OSNP 2010 Nr 21-22, poz. 272), z dnia 19 stycznia 2010 r., I UK 261/09 (niepubl.), z dnia 21 maja 2010 r., I UK 43/10 (niepubl.), z dnia 18 kwietnia 2012 r., II UK 182/11 (Monitor Prawa Pracy 2012 nr 8, str. 437) i z dnia 5 lipca 2012 r., I UK 101/12 (niepubl.).

W wyrokach z dnia 13 listopada 2012 r., I UK 222/12 (niepubl.), z dnia 8 stycznia 2013 r., I UK 369/12 (niepubl.) oraz z dnia 15 stycznia 2013 r., I UK 367/12 (niepubl.) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że po wejściu w życie ustawy dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz.U. Nr 200, poz. 1679) należy co do zasady wykluczyć posługiwanie się w systemie prawa pracy dwoma pojęciami dotyczącymi wynagrodzenia za pracę – pojęciem wynagrodzenia minimalnego i najniższego wynagrodzenia. Ocena stosunków prawnych powstałych po dniu wejścia w życie tej ustawy następuje na podstawie jej przepisów, zatem w zawartej po tym dniu umowie o pracę nakładczą strony powinny – jeżeli ich zamiarem jest objęcie tego stosunku ubezpieczeniami społecznymi – określić

minimalną miesięczną ilości pracy wykonawcy odpowiadającą wynagrodzeniu w wysokości co najmniej połowy wynagrodzenia minimalnego ustalanego w trybie i na zasadach przewidzianych w art. 6 ustawy o wynagrodzeniu minimalnym i wykonawca takie wynagrodzenie ma osiągać w każdym miesiącu (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2008 r., III UK 73/07, III UK 74/07, III UK 75/07, III UK 76/07, III UK 77/07, z dnia 17 kwietnia 2009 r., I UK 314/08, OSNP 2010 nr 21-22, poz. 272, z dnia 19 stycznia 2010 r., I UK 261/09, niepubl. oraz z dnia 18 kwietnia 2012 r., II UK 182/11, Monitor Prawa Pracy 2012 nr 8, s. 437).

Przedstawione stanowisko judykatury dowodzi, że argumenty użyte w skardze na uzasadnienie przyjęcia jej do rozpoznania są nietrafne i nie uzasadniają występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Mając to na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398⁹ § 1 k.p.c. i art. 98 k.p.c.).

aw